

การลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำของประเทศไทย
วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

นางเปรมมิกา พุฒินารากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-3848-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

UPSTREAM INVESTMENT OF STEEL INDUSTRY IN THAILAND,
POLITICAL ECONOMY ANALYSIS.

Mrs.Prammika Pruttinarakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts. Program in Political Economy

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN : 974-14-3848-6

481607

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำของประเทศไทย

วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

โดย

นางเปรมมิกา พุดนินารากร

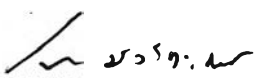
สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์การเมือง

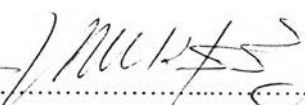
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

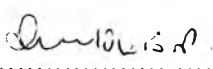

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสติกิธร มัลลิกะมาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สามารถ เจียสกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ เจริญเลิศ)

เปรมมิกา พุดมินารากร: การลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำของประเทศไทยวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจและการเมือง(UPSTREAM INVESTMENT OF STEEL INDUSTRY IN THAILAND, POLITICAL ECONOMY ANALYSIS) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร. สมภพ มานะรังสรรค์ , 210 หน้า. ISBN: 974-14-3848-6

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ จากปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีการใช้นโยบายการส่งเสริมลงทุนและการค้าระหว่างประเทศในระบบทุนนิยม โดยที่มีกลุ่มทุนธุรกิจและการเมืองสร้างประโยชน์ โดยอาศัยกลไกของรัฐจากการใช้นโยบายสาธารณะ เป็นการศึกษาบริบทเศรษฐกิจการเมืองที่เกี่ยวกับความจำเป็นในการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำของประเทศไทย โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ช่วงที่มีการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจการเมืองในการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบ ความสัมพันธ์ และข้อดีข้อเสียของการลงทุนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำของประเทศ

ผลการศึกษาพบว่าอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำในประเทศที่ขึ้นอยู่กับการใช้นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ มีการใช้แนวทางของโครงสร้างนิยมในการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ โดยที่รัฐเข้าไปแทรกแซงการลงทุนจากการใช้นโยบายการส่งเสริมการลงทุนแบบเฉพาะราย ที่เป็นการสร้างอำนาจทางธุรกิจให้กับกลุ่มทุนนิยมและมีต้นทุนทางการเมืองสูง ซึ่งเมื่อลงทุนเกินความต้องการใช้ในประเทศ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากรัฐได้มีการใช้แนวทางเสรีนิยมในด้านการเปิดการค้าเสรีอุตสาหกรรมเหล็กกับญี่ปุ่น จีนและออสเตรเลีย ทำให้ไทยเสียเปรียบทางด้านการแข่งขัน เนื่องจากความสามารถในด้านประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่า และขาดประสบการณ์ในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ แต่ถ้าไม่มีการเปิดการค้าเสรีเหล็ก จะเป็นการกีดกันทางอ้อมทำให้นักลงทุนต่างประเทศอาจพิจารณาถอนการลงทุนอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจ

ดังนั้นรัฐไม่จำเป็นต้องสนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ เนื่องจากรัฐต้องไปลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และใช้ทุนทางเศรษฐกิจสูง ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าการนำเข้าจากต่างประเทศ เนื่องจากรัฐต้องการให้เปิดการค้าเสรีเหล็ก แต่ถ้าวรัฐใช้นโยบายการแทรกแซงการลงทุนผสมผสานกับแทรกแซงการเปิดเสรีการค้า โดยสนับสนุนการลงทุนให้เหมาะสมกับความต้องการใช้เหล็กในประเทศมากกว่าผลิตเพื่อการส่งออก และเป็นการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง .....ลายมือชื่อนิสิต .....
ปีการศึกษา 2548 .....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

#468 60009 29 : MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEY WORD: STEEL INDUSTRY / UPSTREAM INVESTMENT

PRAMMIKA PRUTTINARAKORN : UPSTREAM INVESTMENT OF STEEL INDUSTRY IN THAILAND, POLITICAL ECONOMY ANALYSIS. THESIS ADVISOR :

PROF.SOMPOP MANARANGSAN, Ph.D, 210 pp. ISBN: 974-14-3848-6.

This Thesis aims to study the trends for investment, namely, Upstream Investment of steel Industry In Thailand, on the basis of current economic and political climate, with policy for investments and international trading reliant on capitalism. Businesses and Political organizations creating interests by relying on the state's mechanisms and policy on public interests. The Studies focus on economics, politics and their relationship based on the necessity for supporting upstream investment of steel industry in Thailand. The studies begin at the time of the national economic crisis with changes in economics, social and political structures in the wake of the crisis. Data obtained from the concept of economics politics are used for the analysis with comparisons drawn on relative factors, advantageous and disadvantageous vis-a-vis major investments in the steel industry of the country.

The Studies show that upstream investment of steel industry is reliant on state policy on investments and international trading and the State takes an active interest in the investments in this field with supports centered on specific clients capable of bolstering the power of business groups with political contacts in high places and when such investments are made they exceed national demand for the products with adverse effects on the national economy. This is because the State policy is tied up with the free market agreements entered with the steel industry in Japan, China and Australia. This has put Thailand at a disadvantage competition wise as its production capacity is lower than these trading partners. Thailand also lacks knowledge and expertise in this field . In case of not liberalizing the steel industry and trading, Thailand faces the censure about protectionism and placing barriers on free trading agreement. This may result in foreign investors withdrawing their money from other sectors of industries they are involved in Thailand, which in turn may have negative impacts on the economy of Thailand.

For this reason, there is no need for the State to support investment in upstream steel industry in Thailand, as the State would be committed to create infrastructure and put in a great deal of investment which may jack up production costs at a level they cannot compete with imported products. Under this scenario, if the Government employs policy for intervention in the free trading system, by making investment selectively where it would strike a balance for the industries to compete for survival, and aim for productions to meet local consumption adequately and putting less emphasis on exports. Such a measure should be more appropriate and serve national interests under the slogan of 'economics for self-sufficiency'.

Field of study : Political Economy

Student's signature.....

Academic year : 2005

Advisor's signature.....

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ขอบเขตของการศึกษา.....	10
ระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษา.....	10
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	11
2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. นโยบายสาธารณะในบริบทของเศรษฐศาสตร์การเมือง.....	12
1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ.....	13
1.2 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง.....	17
1.3 แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ.....	17
1.4 นโยบายสาธารณะตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองแบบคลาสสิก.....	20
1.5 นโยบายสาธารณะตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองสำนักเสรีนิยมใหม่.....	22
1.6 นโยบายสาธารณะตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองของเคนส์.....	23
1.7 นโยบายสาธารณะตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองสำนักโครงสร้างนิยม.....	24
1.8 นโยบายเศรษฐกิจ (Economic Policy).....	24
2. กลุ่มทุนในระบบทุนนิยม.....	27
2.1 ลักษณะของกลุ่มทุน.....	28
2.2 ลักษณะการผูกขาดของกลุ่มทุนขนาดใหญ่.....	30

2.3 ลักษณะกลุ่มทุนทางการเมืองในระบบทุนนิยม.....	31
2.4 วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม.....	32
3. เศรษฐกิจทางการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ.....	33
3.1 องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO).....	33
3.2 ข้อตกลงว่าด้วยมาตรการการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า.....	35
3.3 มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping Measures).....	36
3.4 การค้าเสรีระหว่างกันรูปแบบทวิภาคีหรือ FTA (Free Trade Agreement).....	37
4. การพัฒนาเศรษฐกิจจากการส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย.....	43
4.1 นโยบายและหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมการลงทุน.....	43
4.2 การพัฒนาเศรษฐกิจจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง.....	47
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3 โครงสร้างอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กต้นน้ำของไทย.....	54
1. โครงสร้างอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กต้นน้ำของไทย.....	56
1.1 โครงสร้างการผลิตและต้นทุนการผลิตเหล็ก.....	57
1.2 โครงสร้างตลาดเหล็กภายในประเทศ.....	66
2. สถานการณ์อุตสาหกรรมเหล็กในประเทศไทย.....	71
3. กลุ่มลงทุนและกลุ่มผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำของไทย.....	76
3.1 กลุ่มผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำไทย.....	76
3.1.1 กลุ่มทุนสหวิริยาของตระกูลวิริยะประไพกิจ.....	76
3.1.2 กลุ่มทุนเอ็นเอสเอ็มของตระกูลหอรุ่งเรือง.....	85
3.1.3 กลุ่มทุนจีเอสทีลของตระกูลสิสวัสดิ์ตระกูล.....	88
3.2 กลุ่มอิทธิพลในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำไทย.....	92
3.2.1 สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าไทยแห่งประเทศไทย.....	93
3.2.2 กลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.....	96
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำของแต่ละประเทศไทย.....	97

บทที่	หน้า
4 การพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กดัดน้ำของโลก.....	101
1. การพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กของแต่ละประเทศในโลก.....	101
2. สถานการณ์อุตสาหกรรมเหล็กของโลก.....	106
2.1 โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมเหล็กของโลก.....	109
2.2 สถานการณ์ตลาดเหล็กของโลก.....	116
2.3 การเคลื่อนไหวของกลุ่มทุนอุตสาหกรรมเหล็กของโลก.....	126
3. กลุ่มผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมเหล็กของโลก.....	137
5 วิเคราะห์ลงทุนของอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	139
1. นโยบายส่งเสริมการลงทุนเหล็กดัดน้ำในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง.....	139
1.1 ศักยภาพของการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	140
1.2 ศักยภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	146
2. ปัญหาการลงทุนอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	152
2.1 ปัญหาของการกำเนิดอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	152
2.2 ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	154
3. เปรียบเทียบพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำของไทยกับต่างประเทศ.....	155
3.1 เปรียบเทียบพัฒนาการอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	156
3.2 เปรียบเทียบนโยบายทางการเมืองในการสนับสนุนอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำ.....	157
3.3 เปรียบเทียบพัฒนาการเหล็กดัดน้ำเพื่อทดแทนการนำเข้า.....	159
3.4 เปรียบเทียบการพัฒนาเหล็กดัดน้ำด้านสิ่งแวดล้อม.....	162
4. ผลดีผลเสียจากการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำของไทย.....	162
4.1 ผลดีของการผลิตเหล็กดัดน้ำของไทย.....	163
4.2 ผลเสียของการผลิตเหล็กดัดน้ำของไทย.....	163
5. ผลกระทบการลงทุนอุตสาหกรรมเหล็กดัดน้ำจากการเปิดการค้าเสรี.....	164
5.1 ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ.....	166
5.2 ผลกระทบการลงทุนจากมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด.....	166
5.3 ผลกระทบจากการใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการค้า.....	167

บทที่	หน้า
6. วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการลงทุนอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	172
6.1 ความเสี่ยงด้านมาตรฐานการผลิตในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	174
6.2 ความเสี่ยงผันผวนของราคาเหล็กและอัตราแลกเปลี่ยน.....	175
6.3 ความเสี่ยงด้านการตลาดของอุตสาหกรรมเหล็ก.....	176
6.4 ความเสี่ยงจากการยกเลิกกฎหมายมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด.....	176
6.5 ความเสี่ยงจากการควบคุมราคาและการแทรกแซงของรัฐ.....	177
6.6 ความเสี่ยงจากการเปิดการค้าเสรีอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	178
6.7 ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องมาจากอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	178
6.8 ความเสี่ยงต่อภาวะเศรษฐกิจจากการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	178
6 สรุปผลจากการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	184
สรุปผลการศึกษาความจำเป็นของการสนับสนุนอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	184
1. พิจารณาจากระดับความต้องการและปริมาณเหล็กดิบ.....	185
2. พิจารณาจากระดับราคาเหล็กดิบและต้นทุนการผลิต.....	186
3. พิจารณาจากการใช้นโยบายของรัฐในการสนับสนุนอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	189
4. พิจารณาจากกลุ่มทุนและกลุ่มอิทธิพลในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	190
5. พิจารณาจากโครงสร้างภาษีที่ไม่เอื้อต่อการปกป้องผู้ผลิตเหล็กในประเทศ.....	191
6. พิจารณาจากปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	191
7. พิจารณาจากแนวโน้มของอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำจากการลงทุน.....	192
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	193
1. การจำกัดเสรีการลงทุนและเสรีทางการค้าในอุตสาหกรรมเหล็ก.....	194
2. การพัฒนาโครงสร้างอุตสาหกรรมเหล็กของประเทศไทย.....	195
3. การใช้มาตรการสนับสนุนอุตสาหกรรมเหล็กในประเทศ.....	197
รายการอ้างอิง	198
ภาคผนวก.....	206
รายชื่อกลุ่มผู้ผลิตแยกตามภูมิภาคและประเทศ.....	207
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	210

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 โครงสร้างต้นทุนการผลิตเปรียบเทียบเหล็กเส้นและเหล็กหลอด.....	61
2 แสดงต้นทุนของแต่ละขั้นตอนการผลิตเหล็ก.....	62
3 ผู้ประกอบการผลิตเหล็กแผ่นรีดร้อนในประเทศไทย.....	64
4 แสดงรายชื่อผู้ได้รับการส่งเสริมให้ผลิตเหล็กขั้นต้น.....	65
5 แสดงปริมาณการบริโภคเหล็กในประเทศไทยของโลก.....	67
6 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเหล็กและเหล็กกล้าที่สำคัญในไตรมาสที่ 2 ปี 2548 เทียบกับ ปี 2547.....	67
7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเหล็กและเหล็กกล้าที่สำคัญในไตรมาสที่ 2 ปี 2548 เทียบกับ ปี 2547.....	69
8 ปริมาณการจำหน่ายสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศ	73
9 ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมจำแนกตามฐานการนำเข้า.....	74
10 ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมจำแนกตามฐานการส่งออก.....	74
11 แสดงกลุ่มทุนธุรกิจสหวิทยา.....	77
12 โครงการถลุงเหล็กขั้นต้นและเหล็กขั้นกลางของเครือสหวิทยา.....	84
13 แสดงผู้ถือหุ้นของบริษัท นครไทยสตีลปริมีล จำกัด (มหาชน).....	86
14 อัตราส่วนทางการเงินเปรียบเทียบ 9 เดือนแรก ปี 2548.....	91
15 แสดงสมาชิกสถาบันเหล็กประเภทสามัญและสมทบ.....	95
16 แสดงสมาชิกบางส่วนของกลุ่มเหล็กที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเหล็ก	97
17 แสดงอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเหล็กของไทย.....	99
18 แสดงปริมาณความต้องการใช้เหล็กของโลก.....	107
19 แสดงปริมาณการบริโภคเหล็กกล้าของโลก.....	108
20 แสดงปริมาณการผลิตเหล็กดิบของโลก.....	109
21 แสดงผู้ผลิตเหล็กดิบที่ใหญ่ที่สุดในโลก.....	111
22 แสดงปริมาณการผลิตเหล็กของโลก.....	112
23 แสดงรายชื่อบริษัทที่ผลิตเหล็กกล้าที่สำคัญของโลก.....	114
24 แสดงประเทศผู้ส่งออกแร่เหล็กและถ่านหินรายใหญ่ของโลก ปี 2546.....	115

ตารางที่	หน้า
25 แสดงการเปรียบเทียบราคาวัตถุดิบที่จะเป็นต้นทุนที่ใช้ในการผลิต.....	122
26 แสดงราคาผลิตภัณฑ์เหล็กจาก CIS ที่ท่าเรือ Far East.....	122
27 แสดงราคาเหล็กที่ใช้เป็นวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์เหล็กในตลาดโลก.....	123
28 แสดงปริมาณและสัดส่วนการบริโภคของประเทศในอาเซียน.....	124
29 แสดงการรวมกลุ่มของผู้ผลิตเหล็กในภูมิภาคต่างๆ.....	137

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ.....	11
2 แสดงถึงประเทศที่มีการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA).....	40
3 แสดงโครงสร้างอุตสาหกรรมเหล็ก.....	58
4 แสดงกลุ่มทุนหลักของภูมิภาคต่างๆ ที่มีการเคลื่อนย้ายทุน.....	127